

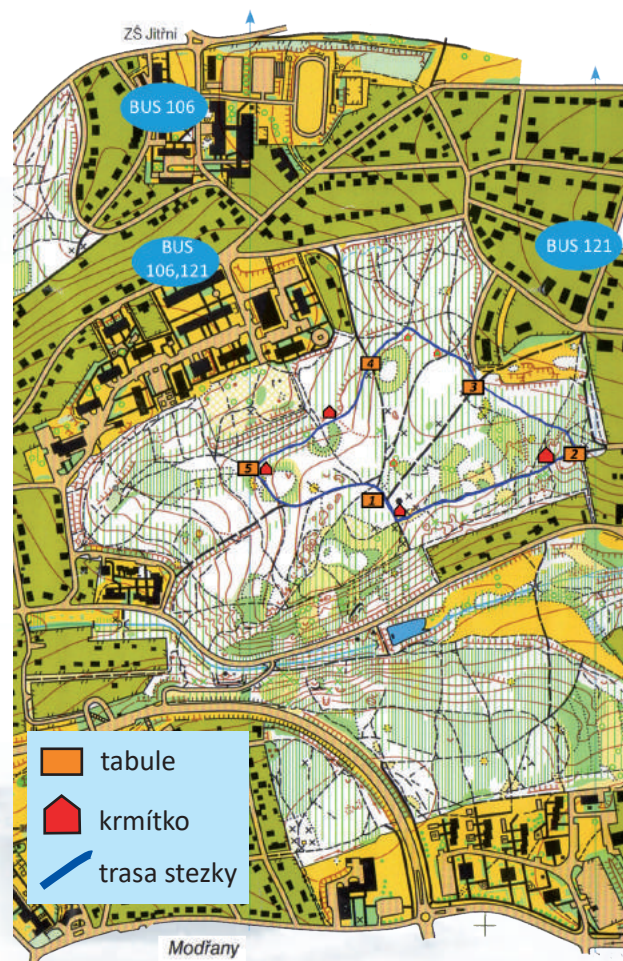
MATERIÁLY PRO VÝROBU BUDEK

Nejpoužívanějším materiálem pro výrobu budek je dřevo v různých podobách. Klasikou jsou nařezaná dřevěná prkénka, funkční a hezkou budku lze vydlabat i ze silného špaluku. V internetových obchodech jsou k dostání stavebnice budek - sady předem připravených dílů, které stačí navzájem spojit vruty a opatřit ochranným nátěrem. Využít však lze i staré plastové nádoby, pokud svými rozměry a tvarem vyhovují nárokům příslušných ptačích druhů. Typickým příkladem mohou být budky pro poštolky a sovy vyrobené z kanystrů natřených krycí barvou a opatřených vletovým otvorem. Speciální budky, určené pro rorýse, se dají zhotovit z extrudovaného polystyrenu - oproti dřevěné verzi mají nezanedbatelnou výhodu v nízké hmotnosti (obr. 3).

VYVĚŠENÍ BUDKY

Obecně se doporučuje zavěšovat budky k jihu nebo jihovýchodu, není to však nezbytně nutné. Záleží na místních podmínkách - převažujícím směru větru a srážek, intenzitě slunečního záření apod. Způsobů upevnění budky na podklad je více. Budky patřící na stromy lze přichytit za závěsnou lištu speciálními krátkými vruty. Z hlediska poranění stromu je však nejšetrnější zavěšení pomocí popruhu protaženého otvory v bočních stěnách budky. Ten se omotá okolo kmene v místě oddělení boční větve, která poslouží jako pojistka, aby budka po kmeni nesklouzla. Pro tento způsob uchycení budky není vhodné používat drát, protože má tendenci se zařezávat do rostoucího kmene.

Obr. 3: Výroba budky z extrudovaného polystyrenu.

Projekt byl realizován **01/71 ZO ČSOP Koniklec, p.s.**
za podpory
Hlavního města Prahy a Městské části Praha 4.

Krmítka pro realizaci projektu zhotovili žáci
ZŠ Jílovská v Praze 4.

Naučná stezka Město z ptáčích perspektiv

Naučná stezka **Město z ptáčích perspektiv** vás provede světem pražských ptáků a poradí vám, jak jim pomáhat přežít v městském prostředí. Na čtyřech interaktivních panelech naleznete známé i méně známé městské ptáky v jejich přirozeném prostředí a pomocí herních prvků nahlédnete do tajů jejich života. U každého druhu najdete stručné informace o využívání krmítka nebo budky, stupni ohrožení a typu migrace. Pátý panel vás seznámí se zásadami správného příkrmování ptáků v zimě a základními pravidly pro výrobu funkční ptačí budky. Stezka se nachází na Praze 4 v lese Hodkovičky. Nenáročná trasa vede po lesních cestách a je vhodná pro celou rodinu. Na trase jsou také vyvěšena čtyři krmítka, do nichž můžete v zimě přilepšit zdejším opeřeným obyvatelům.

Obsah tohoto letáku je doplňujícím a rozšiřujícím materiálem k textům na tabulích stezky, na nichž naleznete další užitečné postřehy a rady, jak začít pomáhat ptákům ve městě.

PŘIKRMUJEME PTÁKY

ČÍM JE VHODNÉ KRMIT A CO NAOPAK MŮŽE PTÁKŮM ŠKODIT?

Různé ptačí druhy preferují různé typy potravy. Nejoblíbenějším krmivem pro ptáky konzumující semena je **slunečnice**. Důvodem je nejspíše vysoký obsah oleje v jejích semínkách. Dále se na příkrm hodí například **proso**, **drcené vlašské ořechy**, **oves**, **pšenice** nebo **vařená rýže**, případně **směsi** určené přímo pro krmení volně žijícího ptactva. Mezi semenožravé ptáky patří pěnkava, stehlík, zvonek, zvonohlík, čížek, strnad, vrabci, semeny nepohrdnou ani sýkory nebo brhlík.

Některé ptáci, třeba hýl, kos, drozd nebo brkoslav, dávají před semennou stravou přednost dužnatým plodům. Těmto druhům lze přilepšit **jablkem**, **jeřabinami** nebo bobulemi **ptačího zobu**.

Mezi druhy zalétajícími na krmítko můžeme spatřit i mnoho všežravých nebo z velké části hmyzožravých druhů. Jde například o sýkory, brhlíka, šoupálky, mlynáříka, červenku nebo straka-pouda. Ti nejvíce ocení čistý **hovězí lůj** nebo **lojové koule**, do kterých je možno přidat **semena**, **plody** či **kousky masa**. Kusy loje lze podávat v dřevěných špalíčcích proděravělých skrz, lojové koule se dají zakoupit nebo podle návodu vyrobit doma. Místo loje lze na koule použít **ztužený 100% rostlinný tuk**.

Do krmítek se bohužel často přidávají i potraviny, které jsou pro ptačí trávení, odlišné od lidského, zcela nevhodné. Mohou ptákům způsobit vážné zažívací obtíže a některé i smrt. Jde o veškeré **slané**, **shnilé**, **plesnivé** nebo **kořeněné** pokrmy; důsledně se vyhýbáme také **praženým**, **uzeným**, **smaženým** nebo **přepáleným** jídlům. Do krmítka proto nepatří žádné zbytky z kuchyně! Optimálním krmením není

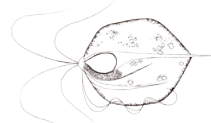
ani **pečivo**, především suché, protože může ptákům poranit trávicí trubici.

JAK PŘIKRMOVAT A JAK PEČOVAT O KRMÍTKO?

Základem správného krmení je kromě vhodné potravy kvalitně vyrobené a zabezpečené krmítko. Krmivo by mělo být chráněno před provlhnutím (může zplesnivět) a odfouknutím. Nezbytná je tedy **nepromokavá střecha** (pokrytá například dehtovým papírem), která **ze všech stran přesahuje krmicí pult**. Ztrátám krmiva způsobeným odfouknutím nebo vyhozením samotnými ptáky zabráníme osazením okrajů krmicí plochy **lišťami** (obr. 2).

Důležitá je rovněž prevence šíření ptačích parazitů a chorob. Nejčastější nemocí, kterou ptáci mezi sebou přenášejí, je **trichomoníáza**, způsobená prvokem *Trichomonas gallinae* (obr. 1). Nemoc se vyskytuje hlavně u holubů a hrdliček. Na člověka přenosná není. Z ptáků zalétajících na krmítko je nejčastější obětí (a přenašečem) **zvonek zelený**. Pták postižený touto chorobou je neustále načepýřený a apatický, a to i vůči nabízené potravě. Pokud se takový jedinec objeví na krmítku, je nutno je sundat, vydesinfikovat octovou nebo horkou vodou a alespoň na 14 dnů odstavit mimo provoz, aby byly zlikvidovány choroboplodné zárodky. Podobně je potřeba krmítko vyčistit po sezóně - odstranit zbytky krmiva a trus a vydesinfikovat je horkou nebo octovou vodou.

Krmítko musí své návštěvníky co nejlépe chránit také před predátory, především kočkami a kunami. Nežádoucím lovu krmících se ptáků předejdeme zavěšením krmítka mimo dosah predátora - tak, aby na ně nedosáhl ani ze země, ani shora (z větve, parapetu nebo zídky). Doporučená nadzemní výška spodní části krmítka je minimálně 150 cm.

Obr. 1: *Trichomonas gallinae* (podle veteriankey.com)

VYVĚŠUJEME BUDKY

CO DODRŽET PŘI VÝROBĚ BUDKY?

Ptačí budky existují v mnoha typech a velikostech v závislosti na tom, jakému druhu nebo druhům mají sloužit. Pro zhotovení kterékoli z nich však platí několik zásad, jejichž dodržení umožní budoucím obyvatelům úspěšně zahnídit.

1. Budka nesmí provlhnout a nesmí do ní foukat, aby vejce a holátka neprochladla. Zde je nutno zajistit, aby stěny těsně přiléhaly k sobě a výrobní materiál byl kompaktní. Hotovou budku zvenčí natřeme ochranným nátěrem proti plesnivění.

2. Pokud vytváříme budku pro konkrétní druhy, měla by mít zachovány doporučené rozměry. Ty jsou pro jednotlivé druhy nebo skupiny druhů uvedeny například na webu ČSO (birdlife.cz). Pokud je budka příliš velká, nevytvoří se příznivé mikroklima a ptáci prochladnou. Pokud je naopak příliš malá, mláďata se v ní tísní. Malá hloubka kombinovaná s příliš velkým vletovým otvorem umožní vniknutí predátorovi, příliš malý vletový otvor znemožní obsazení budky.

3. Budka musí být snadno přístupná pro posezónní údržbu, tj. musí mít jednu ze stěn (nejčastěji přední) nebo stříšku otvíratelnou.

Obr. 2: Krmítko zajištěné proti vlhkosti a ztrátě krmiva.

